

Innst. O. nr. 71

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Ot.prp. nr. 28 (2006-2007)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i utlendingsloven (utlendingsinternat)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Bakgrunnen for forslaget

I proposisjonen fremmer Arbeids- og inkluderingsdepartementet forslag til endring i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) § 37 d om utlendingsinternat.

Etter departementets syn er det nødvendig med et samlet og tydelig regelverk for opphold ved og drift av utlendingsinternat. I proposisjonen foreslås det derfor, foruten å videreføre gjeldende § 37 d, innføre seks nye ledd i bestemmelsen.

Utlendinger som har fått endelig avslag på en søknad om asyl og heller ikke har fått innvilget opphold på annet grunnlag, plikter å forlate landet frivillig innen den utreisefristen som blir satt. Dersom en utlending ikke overholder utreisefristen, vil politiet iverksette avslagsvedtaket med tvang. De utlendingene som befinner seg på utlendingsinternat har enten ukjent identitet eller de skal tvangsreturneres, og opphold på utlendingsinternatet anses nødvendig for å sikre iverksetting av avslaget.

Det fremgår av utlendingsloven § 37 d at utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 37 sjette ledd eller § 41 femte ledd, som hovedregel skal anbringes i utlendingsinternat. Utlendingsinternatet på Trandum ble opprettet i 2000, og er plassert like ved Oslo lufthavn Gardermoen. Bakgrunnen for opprettelsen av internatet var blant annet den kritikk som var reist mot at utlendinger som ble frihetsberøvet i

medhold av utlendingsloven §§ 37 og 41 ble plassert i vanlige fengsler sammen med domfelte som var innsatt til soning av straffedommer.

I de siste par år har det gjennomsnittlig sittet ca. 30 personer per dag på internatet, men det har i korte perioder vært over 100 personer der.

Utlendingsinternatet administreres og drives av Politiets utlendingsenhet.

Utlendingsloven § 37 d trådte i kraft 5. desember 2003.

Forslaget til endring av § 37 d i gjeldende utlendingslov fremmes kort tid før det fremmes forslag til ny utlendingslov, og innholdsmessig planlegges forslaget til endringer i § 37 d også inntatt i kommende odelstingsproposisjon om ny utlendingslov. Blant annet på grunn av behovet for utarbeidelse av forskriftsverk og retningslinjer til ny utlendingslov, kan endringene i eksisterende utlendingslov § 37 d, dersom de vedtas, tre i kraft vesentlig tidligere enn ny utlendingslov. Departementet vurderer det som presserende å få på plass et utfyllende regelverk på dette området, og fremmer derfor proposisjonen for å sikre ønsket fremdrift og iverksettelse av regelverket.

Forslaget bygger på anbefalinger fra en tverrdepartemental arbeidsgruppe med representanter fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Justisdepartementet, Politidirektoratet, Utlendingsdirektoratet og Politiets utlendingsenhet.

Hovedformålet med de foreslåtte endringene er å gi tydelige og presise regler om utlendingers rettigheter under opphold på utlendingsinternat, samt å fastsette klare rammer for politiets kontroll- og maktbruk. Utgangspunktet for kontroll- og maktbruk ved utlendingsinternat er at det må stilles minst like strenge vilkår for dette som i fengslene, samtidig som hensynet til de svakeste gruppene (barn og enslige kvinner) ivaretas. Hittil har forholdene til dels vært regulert i annet regelverk, til dels har det manglet regler.

Høringsbrev om endring av gjeldende utlendingslov § 37 d og høringsbrev om ny forskrift i medhold av den forslåtte § 37 d ble sendt ut 4. juli 2006 fra Justisdepartementet.

1.2 Forholdet til menneskerettighetene

I høringsutkastet ble det foreslåtte regelverket forutsatt å være i overensstemmelse med Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene (EMK), De forente nasjoners internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP), FNs konvensjon om barnets rettigheter og andre konvensjoner som Norge har sluttet seg til.

Høringsinstansene er gjennomgående positive til en tydeligere regulering av opphold ved utlendingsinternatet.

Men en rekke høringsinstanser er gjennomgående kritiske til høringsutkastets behandling av forholdet til menneskerettighetene, og oppfordrer departementet til en klargjøring. Praksisen med at barn har blitt forvart i internatet, kritiseres sterkt av flere høringsinstanser.

Departementet bemerker at i tilfeller hvor utreisefristen oversittes må det påregnes at politiet på ett eller annet tidspunkt vil tvangseffektivere vedtaket. Det kan i den forbindelse være aktuelt å pålegge utlendingen opphold på utlendingsinternat. Praksis hittil har vært at barns opphold i utlendingsinternat som den store hovedregel har vært avledet av rettslig kjennelse eller pågripelsesbeslutning mot foreldrene, det vil si mot omsorgsperson(er), og at det har vært ansett å være "til barnets beste" å være sammen med sine foreldre, til tross for at oppholdet finner sted i utlendingsinternat. Det har også vært enkelte mindreårige i internatet uten medfølgende omsorgsperson, men da med forutgående kjennelse/pågripelsesbeslutning hvor det må forutsettes at vurderingen om "barnets beste" er foretatt.

Departementet påpeker at der barn skal oppholde seg i utlendingsinternat er det svært viktig å tilrettelegge for at oppholdet ikke blir mer belastende for barna enn hva som er strengt nødvendig. Retningslinjer for forvaring av barn framgår av CAHAR-retningslinjer (2005) fra Europarådet som Norge har sluttet seg til, og myndighetene er forpliktet til å forholde seg til disse. Forskriftsbestemmelsene til § 37 d og eventuelle retningslinjer må ivareta de konkrete krav som oppstilles i CAHAR-retningslinjene.

Det generelle samarbeidet mellom Politiets utlendingsenhet og barnevernet vil for øvrig bli nærmere regulert i forskrift.

I proposisjonens kap. 3 utdyper departementet også forhold som adgangen til rettslig prøving, forbud mot tortur og annen umenneskelig behandling, beskyttelse av privatlivet, tanke-, samvittighets- og

religionsfrihet, ytringsfrihet og beskyttelse av eiendomsretten.

1.3 Forslag til endringer i utlendingsloven § 37 d

1.3.1 Innledning

Et opphold på utlendingsinternat må bære preg av at de innsatte er anbrakt i internatet etter forvaltningsbestemmelser i utlendingsloven, og ikke på bakgrunn av dom for kriminelle handlinger. Forholdene skal søkes tilrettelagt slik at belastningen blir minst mulig for den som er frihetsberøvet.

1.3.2 Utlendingsloven § 37 d tredje ledd

Forslaget til endringer i tredje ledd angir de helt sentrale rettighetene utlendingen har under oppholdet på internatet, noe mange av høringsinstansene påpeker som positivt. Listen av rettigheter er ikke ment å være uttømmende, og rettigheter som den innsatte har etter andre lover skal ikke innskrenkes i større grad enn lovforslaget gir uttrykk for.

Bestemmelsen forutsetter at politiet plikter å tilrettelegge for et så godt samarbeid som mulig med kommunale, fylkeskommunale og statlige etater etc. på områder disse andre etatene er ansvarlige. Særlig gjelder dette helsevesenet, barnevernet og overformyndieret. Disse er ansvarlige for områder det er spesielt viktig å ivareta ved opphold i en lukket institusjon. Dette vil måtte reguleres nærmere i forskrift.

1.3.3 Utlendingsloven § 37 d fjerde ledd

I forslaget til nytt fjerde ledd angis politiets adgang til å iverksette ulike typer restriksjoner og bruk av maktmidler overfor innsatte og besøkende på utlendingsinternat.

Alle tiltakene bestemmelsen nevner vil i utgangspunktet kunne tas i bruk når det er nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting av vedtak etter utlendingsloven § 41. Dette omfatter undersøkelse av utlendingen etter bokstav a, midlertidig fratakelse av utlendingens gjenstander etter bokstav b, brev og besøkskontroll etter bokstav c, kontroll av fysisk aktivitet mv. etter bokstav d, og visitasjon av besøkende og andre som oppholder seg på internatets område etter bokstav e.

1.3.4 Utlendingsloven § 37 d femte ledd

Hensikten med forslaget er å oppstille yttergrenser for politiets bruk av makt i internatet. Terskelen for å ta i bruk tvangsmidler etter femte ledd er vesentlig høyere enn den som gjelder for iverksettelse av tiltak etter fjerde ledd. Makt og maktmidler kan bare brukes når det er strengt nødvendig og andre tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig. Tilsvarende vilkår gjelder for bruk av tvangsmidler etter straffegjennomføringsloven § 38.

Justisdepartementet vil i forskrift regulere nærmere i hvilke situasjoner bruk av tvangsmidler kan benyttes. Et eksempel på en situasjon hvor bruk av tvangsmidler kan være aktuelt, er når en utlending er utagerende og går til angrep på andre ved internatet.

1.3.5 Utlendingsloven § 37 d sjette ledd

Bestemmelsen fastslår at inngrep som er nevnt i fjerde og femte ledd ikke kan gjennomføres dersom det vil være et uforholdsmessig tiltak. Det anses imidlertid tilstrekkelig at politi og lege har ansvar for å foreta vurdering av forholdsmessigheten ved opprettholdelse av tiltaket. Fra politiets side må det imidlertid forutsettes å være naturlig å ha kontakt med prosessfullmektig der dette finnes. En ettertidig kontroll skal sikres gjennom tilsynsrådet som er foreslått opprettet, jf. åttende ledd.

1.3.6 Utlendingsloven § 37 d syvende ledd

Politiet gis med bestemmelsen adgang til å føre register for å sikre formålet med oppholdet i internatet og innsattes rettigheter. Registeret skal ikke omfatte taushetsbelagte helseopplysninger, det vil her kun være tale om å registrere at utlendingen har hatt legetilsyn, og av hvem, slik at notoritet omkring spørsmål om helsetilsyn sikres for ettertiden.

Bestemmelsen tilsikter notoritet mht. hvordan utlendingen er blitt behandlet under oppholdet, herunder om det er benyttet maktmidler eller om vedkommende er blitt undergitt restriksjoner. Registerføringen skal også gi grunnlag for tilsyn fra overordnet ved Politiets utlendingsenhet, tilsynsmyndighet og overordnet organ, samt gi politiet grunnlag for vurderingen av ro, orden eller sikkerhet.

Oversikt over kontrolltiltak vil også kunne gi oversikt over hvem utlendingen har kontakt med via post, besøk og telefon. Det er naturlig at opplysninger registrert om utlendingen slettes etter noen tid. Dette reguleres i forskrift.

1.3.7 Utlendingsloven § 37 d åttende ledd

Eksisterende utlendingsinternat er ikke undergitt et fast tilsyn fra et eget, uavhengig tilsynsorgan. Dette foreslås nå opprettet, jf. åttende ledd. Tilsynsrådet skal blant annet føre tilsyn med at driften og behandlingen av de innsatte skjer innenfor gjeldende regelverk. Det foreslås samme modell for tilsynsråd som i Kriminalomsorgen. Nærmere detaljer er foreslått i forskriftsutkastet.

Et uavhengig tilsynsorgan vil komme i tillegg til det tilsyn som skal gjennomføres av overordnet politimyndighet. Ytterligere kontroll kan gjennomføres både av Sivilombudsmannen, Ligestillings- og diskrimineringsombudet, Europarådets torturkomité etc.

I forslaget til forskrift gis tilsynsrådet kompetanse også til å ta opp individuelle saker. Utkastet til forskrift angir, i tillegg til et uavhengig tilsynsråd, et krav om samme overordnede tilsyns- og inspeksjonsordning som for politiarrester, som legger ansvaret for dette til politimesteren og Politidirektoratet. Dette innebærer internt løpende tilsyn for Politiets utlendingsinternat, og tilsyn fra Sjef for Politiets utlendingsenhet og Politidirektoratet. På denne måten vil det være et to faste tilsynsspor; et politimessig intern-tilsyn i tillegg til et eget, eksternt tilsyn.

1.3.8 Saksbehandling

Myndighetene fatter en rekke avgjørelser som vedrører selve oppholdet til de frihetsberøvede utlendingene. Dette krever en grundig regulering av saksbehandlingsreglene, noe som er gjort i forvaltningsloven.

Det er i høringsutkastet ikke foreslått unntak fra forvaltningslovens bestemmelser. Forvaltningsloven gjelder derfor for utlendingsinternatet, jf. utlendingsloven § 32. Det kan legges til grunn at et tydeligere rettighetspreg i regelverket vil kunne føre til økning i antall klagesaker. Dette vil føre til økt behov for saksbehandlingskapasitet hos Politiets utlendingsenhet og Politidirektoratet, men størrelsen på behovet er usikkert.

1.4 Organisering og drift av utlendingsinternat

Det fremgår av utlendingsloven § 37 d annet ledd at utlendingsinternat administreres av politiet, og det foreslås at dette videreføres.

Det er Politiets utlendingsenhet (PU) som administrerer utlendingsinternatet. Ledelsen av internatet er polititjenestemenn, i tillegg til en del såkalte transportledsagere med begrenset politimyndighet (sivilt ansatte), samt ca. 50 vektere. I høringsbrevet ble dagens praksis med bruk av sivile vektere foreslått avvirket. Ved å erstatte vektere med transportledsagere, vil man totalt sett få en bedre fleksibilitet i den daglige tjenesten. Dette fordi transportledsagere har politimyndighet på et begrenset område, og kan brukes til alle typer oppdrag som virksomheten har ansvar for. Vektere har ikke politimyndighet, og de kan derfor ikke utføre oppgaver som krever slik myndighet, for eksempel kontrolltiltak overfor innsatte og besøken- de. Ved alvorlige hendelser kan det være et sikkerhetsmessig spørsmål vedrørende innsats fra vektere uten politimyndighet. Innsats som nødvendigvis krever maktbruk fra disse må i så fall begrunnes med nødverge/nødrett, noe som anses utilfredsstillende. Hjemmelsgrunnlaget for nødvendig innsats bør være klarere. Det antas at en slik omlegging vil gi et betydelig bedre grunnlag for å styrke kontinuitet og kvalitetsmessig utførelse av den krevende tjenesten som driften av utlendingsinternatet er. Denne styrkingen

vrurderes å oppveie den fleksibilitet som ligger i at antall vektere kan reguleres etter det antall utlendinger som befinner seg i internatet.

Transportledsagerne søkes rekruttert blant ulike yrkesgrupper, blant annet skoleverket, helsevesenet, fengselsvesenet, politiet og det private næringsliv for øvrig. Det legges hovedvekt på personlig egnethet. Transportledsagere gjennomgår godkjent kurs ved Politihøgskolen over fire uker som omfatter utlendingslovgivningen, bruk av tvangsmidler, psykologi/situasjonsvurdering, konflikthåndtering/mekling, etikk, kulturforståelse og arrestasjonsteknikk.

1.5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det nye regelverket vil få stor betydning for driften av politiets utlendingsinternat, og vil føre til økte kostnader både til engangsinvesteringer og til den ordinære driften.

Ordningen med bruk av sivile vektere koster ca. 18 mill. kroner per år og innebærer å ha syv vektere til disposisjon døgnet rundt. Ved å erstatte disse med et vaktlag på fem transportledsagere, vil dette kreve ansettelse av 35 nye transportledsagere. I dag benyttes ca. 50 vektere. Omleggingen vil ikke overstige kostnadene forbundet med dagens ordning.

Det legges til grunn at antall klagesaker grunnet større rettighetspreg medfører at administrasjonen må styrkes med én stilling, tilsvarende merkostnad på 0,5 mill. kroner.

Regelendringen innebærer et bedret aktivitetstilbud. Dette vil kreve større lokaler og mer areal.

Det legges til grunn en videreføring av dagens ordning med helsetjenester, det vil si at politiet stiller til rådighet og betaler for nødvendige helsetjenester som utlendingene ikke har krav på etter blant annet kommunehelsetjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven. Utgifter til helsetjenester til internerte som ikke dekkes etter de ordinære finansieringsordninger i helse- og trygdelovgivningen, forutsettes dekket som i dagens ordning, det vil si av politiets eget budsjett.

Totalt anslås dermed et behov for engangs investeringskostnader som vil beløpe seg til ca. 5,5 mill. kroner, fordelt på følgende hovedposter:

- Ombygging av bygg til aktivitetssenter 3,5 mill. kroner
- Utbygging av overvåkingssystem av fellesområder 0,5 mill. kroner
- Utdanning av egne ansatte - nyansatte og nåværende 0,5 mill. kroner
- Enklere ombygging av nåværende bygg 1,0 mill. kroner.

Nye og større lokaler vil medføre økt husleie og økte driftsutgifter til lokaler. Videre vil økt aktivitets-

tilbud og flere transportledsagere innebære økte utgifter til administrasjon og kompetanseoppbygging. Det anslås derfor et behov for økning i driftskostnadene på 3,5 mill. kroner per år.

Videre vil gjennomføring av eksterne tilsyn medføre økte utgifter. De nærmere utgiftene i forbindelse med tilsynsordningen vil avhenge av tilsynets omfang.

Gjennomføringen av endringsforslagene forutsettes dekket innenfor Justisdepartementets budsjett-rammer. Forslag om eventuelle økte bevilgninger vil tas opp i den ordinære budsjettprosessen.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Tore Hagebakken, Saera Khan, Silvia K. Kosmo, Inger Løite og Arild Stokkan-Grande, fra Høyre, Kari Lise Holmberg og Bent Høie, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Venstre, Vera Lysklætt, viser til at hovedformålet med de foreslåtte endringene er å gi tydelige og presise regler om utlendingers rettigheter under opphold på utlendingsinternat samt fastsette klare rammer for politiets kontroll og maktbruk. Flertallet er enig i at det må stilles minst like strenge vilkår for kontroll og maktbruk i utlendingsinternat som i fengslene, og at hensynet til svake grupper må ivaretas. Flertallet støtter forslagene i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim og Ib Thomsen, mener at det er uakseptabelt at asylsøkere med endelig avslag bare "forsviner", og selv må ta initiativ til å forlate landet. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet flere ganger har fremmet forslag om å innføre begrenset bevegelsesfrihet, eller full forvaring, for ID-løse asylsøkere, asylsøkere som vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko, samt asylsøkere som har fått avslag på sine asylsøknader inntil utvisning er effektivt. Da disse medlemmer i Dokument nr. 8:23 (2006-2007) fremmet forslag om at utlendinger med utvisningsvedtak på bakgrunn av hensyn til rikets sikkerhet skulle kunne holdes i lukket forvaring med brev- og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektiviseres, stemte samtlige andre partier på Stortinget imot forslaget. Lukkede mottak må etter disse medlemmers mening kombineres med flere returavtaler, og retur bør dessuten kunne finne sted til et naboland i nærheten av opprinnelseslandet hvis det viser seg umulig å få på plass tilfredsstillende returavtale med opprinnelseslandet.

Disse medlemmer mener at det i § 37d er nødvendig å presisere at det er politiets objektive vurdering som skal legges til grunn når det gjelder å avgjøre hvorvidt det for å opprettholde ro, orden og sikkerhet i utlendingsinternatet, er nødvendig å for eksempel visitere besøkende og andre som oppholder seg på internatets område.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende alternative forslag til § 37 d i utlendingsloven:

"§ 37 d skal lyde:

Utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 37 sjette ledd eller § 41 femte ledd, skal som hovedregel anbringes i utlendingsinternat.

Utlendingsinternatet er ikke underlagt kriminalomsorgen, men administreres av politiet.

Utlendingen har rett til blant annet å motta besøk, telefonere, motta og sende postsendinger, helsetjenester, fellesskap, opphold i friluft, fysisk aktivitet, privatliv, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, såfremt ikke annet følger av loven her.

Når politiet finner det formålstjenlig for iverksetting etter § 41, eller for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, kan politiet

- a) undersøke utlendingens person, rom og eiendeler, samt øvrige gjenstander, rom og areal på internatets område,
- b) midlertidig frata og forvare utlendingens penger og andre gjenstander,
- c) kontrollere og begrense utlendingens besøk, telefonsamtaler og postsendinger,
- d) kontrollere og begrense utlendingens fysiske aktivitet, opphold i friluft, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, eller
- e) visitere besøkende og andre som oppholder seg på internatets område.

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er grunn til å tro at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted. Telefonavlytting etter bokstav c kan ikke foretas uten at samtalepartnerne er varslet på forhånd. Tiltak etter bokstav e kan også iverksettes for å undersøke om vedkommende skjuler opplysninger om en utlendings identitet. Tiltak etter dette ledd kan ikke iverksettes overfor utlendingens prosessfullmektig eller representant for offentlig myndighet.

Når det er strengt nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 41, og andre mindre inngripende tiltak forgoives har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig, kan politiet

- a) bruke makt og godkjente maktmidler, jf. politiloven § 6 fjerde ledd,

- b) plassere utlendingen i særlig sikret avdeling eller sikkerhetscelle, eller
- c) utelukke utlendingen helt eller delvis fra fellesskapet på internatet.

Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av iverksetting og opprettholdelse av tiltak etter dette ledd bokstav b og c.

Tiltak etter fjerde og femte ledd kan ikke brukes når det vil være et uforholdsmessig inngrep. Slike tiltak skal brukes med varsomhet. Politiet skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

For å sikre formålet med oppholdet i internatet og utlendingenes rettigheter kan politiet føre register med opplysninger om beslutninger som tas, ankomster, gjennomførte kontrolltiltak, bruk av makt og maktmidler, hendelser, interne flyttinger, utpasseringer, tidspunkt for tilsyn og behandling fra helsepersonell.

Det skal opprettes et uavhengig tilsynsråd som skal føre tilsyn med driften av utlendingsinternatet og behandlingen av utlendingene som oppholder seg der.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, er spesielt opptatt av barnas situasjon på Trandum, og er av den oppfatning at en institusjon som utlendingsinternatet på Trandum ikke er egnet sted for barn. Flertallet mener derfor at en så langt det er praktisk mulig skal unngå å bruke Trandum som internat der barn er involvert.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil påpeke at Regjeringen i proposisjonen sier svært lite om hvem som blir internert i utlendingsinternatet på Trandum.

Disse medlemmer mener at barns rettigheter i utlendingsinternat burde vært tydeligere formulert i lovteksten. Disse medlemmer mener at selv om en i dag følger en praksis om "barnets beste" (jf. proposisjonen s. 14) er dette ikke tilstrekkelig til å ivareta barns rettigheter. På denne bakgrunn ønsker disse medlemmer en egen lovbestemmelse om behandlingen av barn i internat, som blant annet omhandler maksimal tid for barns opphold i internat og at barn som hovedregel ikke skal overføres til sikkerhetsavdeling.

Disse medlemmer forventer at Regjeringen kommer tilbake med en grundigere drøfting av barns opphold på en institusjon som Trandum utlendings-

internat ved fremleggelsen av den nye utlendingsloven.

Disse medlemmer etterlyser en statistikk over hvor lange oppholdene til de internerte barna har vært.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti sendte 19. april 2007 brev til arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen for å få opplyst hvor mange barn som har vært internert ved utlendingsinternatet på Trandum. Dette medlem viser til statsrådets svar av 2. mai 2007 hvor det opplyses om at det i 2006 var 162 barn som hadde kortere opphold sammen med foreldrene på Trandum utlendingsinternat. Statistikken viser også at det samme år var 12 enslige mindreårige som oppholdt seg på Trandum utlendingsinternat. I brevet fra statsråden gjøres det oppmerksom på at det ikke uten videre kan legges til grunn at disse personene faktisk var enslige mindreårige. Dette medlem er overrasket over det høye antall barn som har oppholdt seg på utlendingsinternatet.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ved fremleggelsen av ny utlendingslov komme tilbake med en grundig drøfting av barns rettigheter og grunnlaget for å internere barn på utlendingsinternatet på Trandum."

"Stortinget ber Regjeringen ved fremleggelsen av ny utlendingslov finne alternative løsninger fremfor å internere barn på utlendingsinternatet på Trandum, for eksempel ved å legge en barnevernsinstitusjon til utlendingsinternatet."

Dette medlem er kjent med at det er satt i stand et aktivitetsbygg ved utlendingsinternatet. Dette medlem ser det som helt nødvendig å utvide aktivitetstilbudet på internatet. Spesielt viktig er dette for de lengeværende. Dette medlem er oppatt av at det må tilføres tilstrekkelig med midler for å følge opp målsetningen om å skape et bedre aktivitetstilbud ved utlendingsinternatet. Dette medlem er kjent med at både ombyggingen av bygg til aktivitetssenter og enklere ombygging av nåværende bygg har oversteget anslaget som oppgis i Ot.prp. nr. 28 (2006-2007).

Dette medlem foreslår derfor følgende:

"Stortinget ber Regjeringen om å justere investeringskostnadene til ombyggingen av bygg til aktivitetssenter og enklere ombygging av nåværende bygg i forbindelse med statsbudsjettet for 2008, slik at drif-

ten ved utlendingsinternatet kan oppfylle målsetningen om å gi de internerte et økt aktivitetstilbud."

Dette medlem er tilfreds med at det ikke lengre åpnes for å plassere personer på internatet etter samtykke, men kun personer som er pågrepet og fengslet etter bestemmelsene i utlendingsloven. Dette medlem mener at dersom politiet mangler praktiske ordninger for overnattinger i forbindelse med uttransporteringer må det finnes andre løsninger på dette.

Komiteens medlem fra Venstre støtter forslaget om at det vil kunne være behov for rutinemessige kontroller uten at det foreligger konkret mistanke. Men når det foreligger en mistanke om at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger, mener dette medlem at tiltak etter § 37 fjerde ledd kun bør kunne iverksettes når det er "skjellig grunn til å mistenke" og ikke bare "grunn til å tro" at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger.

Dette medlem legger vekt på at når kontrolltiltak skal gjennomføres der det er en konkret mistanke, bør kravet til mistankens styrke være som ellers i lovgivningen og som i § 37 sjette ledd.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"§ 37 d fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er skjellig grunn til mistanke om at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted."

Videre støtter dette medlem Advokatforeningens syn på ny § 37 femte ledd om når legeerklæring skal innhentes. I proposisjonen står det (s. 25 og 34) at "det skal svært mye til før legeuttalelse ikke kan innhentes" og at "den skal veie meget tungt ved vurderingen av om tiltaket skal opprettholdes". Dette medlem mener dette ikke er reflektert i lovteksten og foreslår at bestemmelsen endres.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"§ 37 d femte ledd andre til fjerde punktum skal lyde:

Uttalelse fra lege skal innhentes ved vurdering av iverksettelse og opprettholdelse av tiltak etter dette ledd bokstav b og c. Dersom det er strengt nødvendig kan vedtak om slike tiltak fattes uten av det er innhentet legeuttalelse. Legeuttalelsen skal tillegges betydelig vekt ved vurderingen."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

§ 37 d skal lyde:

Utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 37 sjette ledd eller § 41 femte ledd, skal som hovedregel anbringes i utlendingsinternat.

Utlendingsinternatet er ikke underlagt kriminalomsorgen, men administreres av politiet.

Utlendingen har rett til blant annet å motta besøk, telefonere, motta og sende postsendinger, helsetjenester, fellesskap, opphold i friluft, fysisk aktivitet, privatliv, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, såfremt ikke annet følger av loven her.

Når politiet finner det formålstjenlig for iverksetting etter § 41, eller for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, kan politiet

- a) undersøke utlendingens person, rom og eiendeler, samt øvrige gjenstander, rom og areal på internatets område,
- b) midlertidig frata og forvare utlendingens penger og andre gjenstander,
- c) kontrollere og begrense utlendingens besøk, telefonsamtaler og postsendinger,
- d) kontrollere og begrense utlendingens fysiske aktivitet, opphold i friluft, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, eller
- e) visitere besøkende og andre som oppholder seg på internatets område.

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er grunn til å tro at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted. Telefonavlytting etter bokstav c kan ikke foretas uten at samtalepartnerne er varslet på forhånd. Tiltak etter bokstav e kan også iverksettes for å undersøke om vedkommende skjuler opplysninger om en utlendings identitet. Tiltak etter dette ledd kan ikke iverksettes overfor utlendingens prosessfullmektig eller representant for offentlig myndighet.

Når det er strengt nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 41, og andre mindre inngripende tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig, kan politiet

- a) bruke makt og godkjente maktmidler, jf. politiloven § 6 fjerde ledd,
- b) plassere utlendingen i særlig sikret avdeling eller sikkerhetscelle, eller
- c) utelukke utlendingen helt eller delvis fra fellesskapet på internatet.

Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av iverksetting og opprettholdelse av tiltak etter dette ledd bokstav b og c.

Tiltak etter fjerde og femte ledd kan ikke brukes når det vil være et uforholdsmessig inngrep. Slike tiltak skal brukes med varsomhet. Politiet skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

For å sikre formålet med oppholdet i internatet og utlendingenes rettigheter kan politiet føre register med opplysninger om beslutninger som tas, ankomster, gjennomførte kontrolltiltak, bruk av makt og maktmidler, hendelser, interne flyttinger, utpasseringer, tidspunkt for tilsyn og behandling fra helsepersonell.

Det skal opprettes et uavhengig tilsynsråd som skal føre tilsyn med driften av utlendingsinternatet og behandlingen av utlendingene som oppholder seg der.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen ved fremleggelsen av ny utlendingslov komme tilbake med en grundig drøfting av barns rettigheter og grunnlaget for å internere barn på utlendingsinternatet på Trandum.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen ved fremleggelsen av ny utlendingslov finne alternative løsninger fremfor å internere barn på utlendingsinternatet på Trandum, for eksempel ved å legge en barnevernsinstitusjon til utlendingsinternatet.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen om å justere investeringskostnadene til ombyggingen av bygg til aktivitetssenter og enklere ombygging av nåværende bygg i forbindelse med statsbudsjettet for 2008, slik at driften ved utlendingsinternatet kan oppfylle målsetningen om å gi de internerte et økt aktivitetstilbud.

Forslag fra Venstre:

Forslag 5

§ 37 d fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er skjellig grunn til mistanke om at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted.

§ 37 d femte ledd andre til fjerde punktum skal lyde:

Uttalelse fra lege skal innhentes ved vurdering av iverksettelse og opprettholdelse av tiltak etter dette ledd bokstav b og c. Dersom det er strengt nødvendig

kan vedtak om slike tiltak fattes uten av det er innhentet legeuttalelse. Legeuttalelsen skal tillegges betydelig vekt ved vurderingen.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endring i utlendingsloven (utlendingsinternat)

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endring:

§ 37 d *Utlendingsinternat* skal lyde:

Utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 37 sjette ledd eller § 41 femte ledd, skal som hovedregel anbringes i utlendingsinternat.

Utlendingsinternatet er ikke underlagt kriminalomsorgen, men administreres av politiet.

Utlendingen har rett til blant annet å motta besøk, telefonere, motta og sende postsendinger, helse-tjenester, fellesskap, opphold i friluft, fysisk aktivitet, privatliv, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, såfremt ikke annet følger av loven her.

Når det er nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 41, kan politiet

- a) undersøke utlendingens person, rom og eiendeler, samt øvrige gjenstander, rom og areal på internatets område,*
- b) midlertidig frata og forvare utlendingens penger og andre gjenstander,*
- c) kontrollere og begrense utlendingens besøk, telefonsamtaler og postsendinger,*
- d) kontrollere og begrense utlendingens fysiske aktivitet, opphold i friluft, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, eller*
- e) visitere besøkende og andre som oppholder seg på internatets område.*

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er grunn til å tro at ved-

kommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted. Telefonavlytting etter bokstav c kan ikke foretas uten at samtalepartnerne er varslet på forhånd. Tiltak etter bokstav e kan også iverksettes for å undersøke om vedkommende skjuler opplysninger om en utlendings identitet. Tiltak etter dette ledd kan ikke iverksettes overfor utlendingens prosessfullmektig eller representant for offentlig myndighet.

Når det er strengt nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 41, og andre mindre inngripende tiltak forgieves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig, kan politiet

- a) bruke makt og godkjente maktmidler, jf. politiloven § 6 fjerde ledd,*
- b) plassere utlendingen i særlig sikret avdeling eller sikkerhetscelle, eller*
- c) utelukke utlendingen helt eller delvis fra fellesskapet på internatet.*

Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av iverksetting og opprettholdelse av tiltak etter dette ledd bokstav b og c.

Tiltak etter fjerde og femte ledd kan ikke brukes når det vil være et uforholdsmessig inngrep. Slike tiltak skal brukes med varsomhet. Politiet skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

For å sikre formålet med oppholdet i internatet og utlendingenes rettigheter kan politiet føre register med opplysninger om beslutninger som tas, ankomster, gjennomførte kontrolltiltak, bruk av makt og maktmidler, hendelser, interne flyttinger, utpasseringer, tidspunkt for tilsyn og behandling fra helsepersonell.

Det skal opprettes et uavhengig tilsynsråd som skal føre tilsyn med driften av utlendingsinternatet og behandlingen av utlendingene som oppholder seg der.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 24. mai 2007

Tore Hagebakken
leder

Kari Lise Holmberg
ordfører